

מסורת הש"ס

א) לטון מנוהל. רש"י, ב) [סוטה טו, א] ו"ה טו. ע"ש סוטה י"ג, ד) י"ז האו"ה, ט) ז"ל רב יהודה, ו) [בבלי ש"ס, מ].

הגהות הב"ח

א) גמ' היא כפרות הגיע זמן כ"ל ותיבות עלתה נהה ממקח: (ב) רש"י ד"ה ואמר וכו' את כל העמים: (א) ד"ה הו הד"ה עם ד"ה ואקחה שלשים כ"ל ותיבת את ממקח:

הגהות מהר"ב

א) גמ' בני כשעה דתמי אפתה: י"ב ע"י ערוך ערך אפתה: ב) רש"י ד"ה שלשים נמות לא מפרשו. י"ב ע"י עשרה מאמרות מאמר חקור דין חלק ג' פ"ח דף ק"ג ע"א דמפרש להו לטובה שלשים וע"י יפה תואר צ"י ויחי דף תקכ"ה עמוד ד' ויפה מראה פ"ח ד"ה דף ל"ו ע"א ופ"ב ד"ה דף ק"ג ע"ב:

מוסף רש"י

ג' כוסות. מחלוקת של ע"י המשקים (סוטה טו). בימי פירעה נבה. ללא נבוכדנצר מלך בבל לטות את ארץ מצרים (שם). עם כל העובדים כוכבים. לימות המשיח (שם).

כיון דאסיביז רשואה. לזכיר דכר הזכירוהו בקדוש לאחר שלם תיבות של שבה: אסיביז. רשואה לזכוריה להדיא: וישר אל מלאך. מקרא הוא צבתי עשר: ויוכל איני יודע. על אי זה מהם הוא אומר ויוכל שנלח ונעשה שר אס יעקב למלאך והכי קאמר וישר יעקב אל מלאך ויוכל יעקב או הכי קאמר וישר אל יעקב מלאך כלומר נשמר לעומתו המלאך ויוכל המלאך ונלחו: כשהוא אומר כי שרים. ותוכל הוי יעקב נלחו למלאך: שרים עם אלהים. נשא שבארץ ישראל סמוכים הם ונקראים אלהים עד האלהים יצא דבר שניהם (שמות כב) ועם אנשים ראש הגולה: ובגפן. ישראל נמשלו לגפן דכתיב גפן ממזרים תסיע (תהלים פ): שרי גאים. עשירים וקרוצים למלכות: אלו ג' שרי גוים. מלאכים: עלסה נלה. אין חסוד כן כל כך כשריגים שהם ענפים קשים: אלו פרחי כהונה. המשרתים צמקדש: צמחוס. שנתן הקצ"ה לישראל: אלו הצבועים. שהכניסו לארץ טובה ומלאה פירות ומציאין ממנה צבורים צפריחת גמר בשולם: הגיע זמן. ללכת נכסין ולפרות ולרבות: ועלסה נלה. עלתה זמן הנלה להיות דס נלחן של מנרים: ג' כוסות. כספור החלום וכוס פרעה וגו':

כימי פרעה נכה. שהחריבה נבוכד נכר דכתיב (ירמיה מו) ללא נבוכד נכר מלך בבל וגו': אומה זו. ישראל: נמשלה בגפן. גפן ממזרים תסיע: זמורו שבה אלו צעלי צפים. דמה המורה הזו מוליאה לולצני ועלים ופרי והוא עיקר הגפן כך צעלי צפים גומלי חסד ומחויקים ידי עניים ומפזרים ממנוס למלכות צעזיל אחיהם ומתקיימים על ידס: עלין. שגפן סובלין היום ומגנינים על האשכולות שלא יכס שרז ושמש ורוחות כך עמי הארץ חורשין וזורעין וקולרין מה שתלמידי חכמים אכלים: קנוקנות. ודייל"ש דלח חזו למידי: ואכרה לי. הקצ"ה אומר קניתי לי ישראל צט"ו צניסן צעזיל הצדיקים: אשר כריטי לי. קניתי כדלמרי" צפ"ק דסוטה (דף יג). דיעקב זונה מעשו: לרור הכסף. בחלק (סנהדרין י"ד טו): מפרשינן ליה צדיקים שלחו ליה עמון ומואב לנבוכד נכר כדשמעו לנצילם דלתינבאחו צורבנא תא אחריביניהו שלח להו מסמפינא מאלההון שלחו ליה כי אין האיש צדימו שלח להו בקריבא אתי שלחו ליה הלך דברך למרחוק שלח להו איכא דדיקי צדעי רחמי שלחו ליה לרור הכסף לקח צדו דדיקים שבהם המיתוס: חומר. שלשים סלון: לפד. ט"ו סלון: כאן. צצצ: ורוביניו. לדדיקי סלון ישראל: אפתה. יגיע: ואומר אלהים. צנצואת זכריה כתיב גבי עובדי כוכבים ואקח את מקלי את נועם ואגדע אותו להפך את צדימו אשר כרתי את (ו) העמים ואומר אלהים וגו': הנו שכרי. החזירו לי את הצדיקים שהייתם מקבלים עליהם שכר וישקלו וגו':

גיד הנשה פרק שביעי חולין

צב.

תורה אור השלם

- 1. וישר אל מלאך ויכל בקבה ויתחנן לו בית אל ימלאנו וישם ידבר עקוב: הושע יב ה 2. ויאמר לא יעקב יאמר עוד שמך בי אם ישאלא בי שרית עם אלהים ועם אנשים ותובל: בראשית לב כט 3. ובגפן שלשה שריגים והיא כפרות עלתה נצה הבשילו אשכולותיה ענבים: בראשית מ' 4. גפן ממוצרים תסיע תגרש גוים ותשעו: תהלים פ ט 5. ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד ותפלא ארץ ארץ אתם: שמות א ז 6. פירח דרבתי לבדי ומעמס אין איש אתי ואדרבם באפי וארמסם בחמתי ויו נצחם על בגדי וכל מלבושי אגאלתי: ושיחו סג ג 7. ואברה לי בחמשה עשר פסח וחמר שערים ולתך שערים: הושע ג ב 8. אבי השביעני לאמר הזה אנכי מת בקברי אשר בריתי לי בארץ נבען שמה תקברי ועתה אעלה נא ואקברה את אבר ואשברה: בראשית ג ה 9. צרור הכסף לקח בקדו ליום הכסף יבא ביתו: משלי ז כ 10. ויאמר יי אלי השליכיהו אל היצור אדר ויקר אשר וקרתי מעליהם ואקחה שלשים דדיקי ואשליך אתו בית יי אל היצור: זכריה יא ג 11. ואמר אלהים אם טוב בעיניכם הבו שכרי ואם לא חדלו וישקלו את שכרי שלשים כסף: זכריה יא יב

ברוך אופנים הוא דאמרי ליה. לאל קדוש אומרים שרפים כדכתיב (ישעיה ו) שרפים עומדים ממעל לו וגו' וכתיב צבתי וקרא זה אל זה ואמר קדוש קדוש קדוש וכו' ומה שלחו אומרים צמפלת יוצר והאופנים ומיזת הקדש כו' דחיות נמי אומרים צרון דעדיפי משרפים וקרא נמי מוכח דחיות ואופנים אומרים צרון דצמח קרא דצרון כתיב וקול כנפי חיות משיקות אשה אל אחותה וקול האופנים לעומתם קול רעש גדול וכלל דוכחא משמע דהאופנים צמח חיות גרידי דכתיב (יחזקאל ה) וכלת חיות ילכו האופנים אללס ובהנשא חיות מעל הארץ ינשאו האופנים וכתיב נמי כי רוח החיה צאופנים ואס תאמר דילפינן השתא לפירוש זה דחיות ושרפים אין הכל אחד וצפרק אין דוקטין (מגינה דף יג): אומר פסוק אחד אומר שש כנפים לאחד ופסוק אחד אומר ארבע כנפים לאחד ומאי קושיא הא האי קרא דשש כנפים בשרפים כתיב והאי דחיות כתיב וי"ל דמסתבר ליה שאין שונים צנפנים וכה"ג פריך צפ' צל לו (וימא דף עב): כתיב ועשית לך ארון עץ וכתיב ועשו ארון עצי שטים אע"פ שהיה ארון אחר מסתמא כמו שהיה זה כך היה זה וכן דהמוכר פירות (צ"ב דף טט). למי"ד פניהם איש אל אחיו והכתיב ופניהם אל הצית מכרובים של שלמה לא נשמתו זה מזה:

אלילמא אלא מה שעתיד להיות אלא גפן זה תורה שלשה שריגים אלו משה ואהרן ומרים והיא כפורחת עלתה נצה אלו סנהדרין הבשילו אשכולותיה ענבים אלו הצדיקים שבכל דור ודור אמר ר"ג עדיין צריכין אנו למודעי דמוקים ליה כוליה בחד מקום רבי אלעזר המודעי אומר גפן זה ירושלים שלשה שריגים זה מקדש מלך וכהן גדול והיא כפורחת עלתה נצה אלו פרחי כהונה הבשילו אשכולותיה ענבים אלו נסכים רבי יהושע בן לוי מוקים לה במתנות דאמר ר' יהושע בן לוי גפן זו תורה שלשה שריגים זה באר עמוד ענן ומן והיא כפורחת עלתה נצה אלו הבכורים הבשילו אשכולותיה ענבים אלו נסכים רבי ירמיה בר אבא אומר גפן אלו ישראל וכן הוא אומר גפן ממצרים תסיע ענבים רגלים שישאל עולין בהן בכל שנה ושנה והיא כפורחת (ב) עלתה נצה הגיע זמן של ישראל לפרות ולרבות וכן הוא אומר (ו) ובני ישראל פרו וישרצו עלתה נצה הגיע זמן של ישראל ליגאל וכן הוא אומר (ו) ויו נצחם על בגדי וכל מלבושי (ב) אגאלתי הבשילו אשכולותיה ענבים הגיע זמנה של מצרים לשתות כוס התרעלה והיינו דאמר רבא (ב) שלשה כוסות האמורות במצרים למה אחד ששתה בימי משה ואחד ששתה בימי פרעה נכה ואחד שעתידה לשתות עם כל העובדי כוכבים אמר ליה רבי אבא לרבי ירמיה בר אבא כי דריש להו רב להני קראי באגדתא כוונתך דריש להו אמר רבי שמעון בן לקיש אומה זו כגפן נמשלה זמורות שבה אלו בעלי בתים אשכולות שבה אלו תלמידי חכמים עלין שבה אלו עמי הארץ קנוקנות שבה אלו ריקנים שבישראל והיינו דשלחו מתם ליבעי רחמים איתכליא על עליא דאילמלא עליא לא מתקיימין איתכליא (א) ואכרה לי בחמשה עשר כסף א"ר יוחנן משום ר' שמעון בן יהוצדק (א) אין כירה אלא לשון מכירה שנאמר (ב) בקברי אשר כרתי לי בחמשה עשר זה מ"ו בניסן שבו נגאלו ישראל ממצרים כסף אלו צדיקים וכן הוא אומר צרור הכסף לקח בידו חומר שעורים ולתך שעורים אלו מ"ה צדיקים שהעולם מתקיים בהם ואיני יודע אם שלשים כאן ומ"ו בארץ ישראל ואם שלשים בית ה' אל (א) היוצר הוי אומר שלשים בארץ ישראל ומ"ו כאן אמר אבי ורובייהו משתכחי בני כנישתא דתותי (א) אפתא והיינו דכתיב (א) ואומר אליהם אם טוב בעיניכם הבו שכרי ואם לא חדלו וישקלו את שכרי שלשים כסף (ב) רבי יהודה אומר אלו שלשים מצות שקבלו עליהם בני נח ואין מקיימין אלא שלשה אחת שאין

לעני רש"י

וידיל"ש [וידיל"ש]. קנוקנות.

רבינו גרשום

הדר ויריע כל בני אלהים: אלו שלשה שרי גוים כו'. כלומר גוים כשרין כגון אדורין דשמשיה לרב: הבשילו אשכולותיה ענבים אלו הנסכים. וגם הם היו מתנה לגבי מוכח: וכן הוא אומר ויו נצחם על בגדי. נצה דורש נצחם: שלש כוסות האמורות במצרים. וכוס פרעה בידי וגו': אומה זו כגפן נמשלה. כלומר שתורשין וזרעין שלמלא כן רעב יבא בעולם: חומר שעורים ולתך שעורים. חומר שלשים סאה לתך ט"ו סאין ואלו הם סך הכל מ"ה סאין ואותם מ"ה סאין אלו מ"ה צדיקים: דתותי. אפתא. אקנין בלע"ז: ואומר אליהם אם טוב בעיניכם הבו שכרי: